

بررسی نقش مذهب بر سلامت روانی دانشجویان دانشگاه های استان ایلام

لیلی خیدانی*

چکیده: سلامت روانی به عنوان یکی از دو رکن سلامتی، لازمه یک زندگی مفید، مؤثر و رضایت بخش فردی است. سلامت روان افراد یک جامعه، خصوصاً اقشار مؤثر و سازنده آن، لازمه پویایی، بالندگی و اعتلای آن جامعه است. نقش برجسته و منحصربه فرد دانشجویان به عنوان مدیران و سازندگان آینده هر جامعه، ضرورت تأمین سلامت روانی آنها و نیز شناسایی و حذف عوامل منفی مؤثر بر سلامت روانی آنها را ضروری می نماید. این بررسی از نوع توصیفی بوده و جامعه آماری آن نیز کلیه دانشجویان مشغول به تحصیل دانشگاه های استان ایلام در سال تحصیلی ۸۹-۱۳۸۸ می باشد. به منظور مقایسه سلامت روانی، یک نمونه ۱۰۰۰ نفری با توجه به نسبت دانشجویان هر دانشگاه به کل دانشجویان دانشگاه های استان ایلام، به صورت طبقه ای نسبی انتخاب گردیده و پرسش نامه های سلامت روانی GHQ28 و نگرش مذهبی براهنی را تکمیل نمودند. برای تجزیه و تحلیل داده ها از نرم افزار آماری SPSS و از روش همبستگی پیرسون برای تعیین رابطه بین متغیرها و از آزمون t برای مقایسه بین دختران و پسران استفاده شده است. نتایج بیانگر رابطه معنادار بین معدل آموذنی ها و نمره آنها در پرسش نامه سلامت عمومی و نگرش مذهبی است ($t=-0/302$ برای نگرش مذهبی، $t=2/80$ برای سلامت روانی و $P<0/005$). نتایج پژوهش بیانگر رابطه منفی معنادار بین معدل آموذنی ها و نمره آنها در پرسش نامه سلامت عمومی و نگرش مذهبی براهنی است؛ از جمله یافته های دیگر این تحقیق تفاوت بین سلامت روانی دانشجویان دانشگاه های مختلف استان ایلام باشد. به این ترتیب دانشجویان دختر نسبت به دانشجویان پسر از سلامت روانی و نگرش مذهبی بیشتر برخوردارند. ضمن آنکه دانشجویانی که در خوابگاه ساکن نیستند نیز نسبت به دانشجویانی که در خوابگاه ساکن هستند سلامت روانی و نگرش مذهبی بیشتری دارند. همچنین به ترتیب دانشجویان دانشگاه پیام نور، آزاد اسلامی، علمی کاربردی، ایلام، باختر و علوم پزشکی ایلام سلامت روانی بیشتری دارند. در حالی که به ترتیب نگرش مذهبی دانشجویان دانشگاه پیام نور، علمی و کاربردی، آزاد اسلامی، ایلام، علوم پزشکی ایلام و باختر بیشتر است. به ترتیب نیز سلامت روانی دانشجویان گروه تحصیلی هنر، علوم پایه، فنی و مهندسی، علوم انسانی، کشاورزی و دامپزشکی و علوم پزشکی بیشتر است. در حالی که به ترتیب نگرش مذهبی دانشجویان گروه تحصیلی هنر، علوم پایه، فنی و مهندسی، علوم انسانی، کشاورزی و دامپزشکی و علوم پزشکی بیشتر است. همچنین نتایج به دست آمده از آمار توصیفی برای متغیر گروه تحصیلی نشان می دهد که به ترتیب سلامت روانی گروه هنر، علوم پایه، فنی و مهندسی، علوم انسانی، کشاورزی و دامپزشکی و علوم پزشکی و به ترتیب نگرش مذهبی گروه هنر، فنی و مهندسی، علوم پایه، علوم انسانی، کشاورزی و

* عضو هیأت علمی دانشگاه پیام نور ایلام E-mail: kheidanileila@yahoo.com

تاریخ پذیرش: ۸۹/۹/۲۳

تاریخ دریافت: ۸۹/۷/۲

دامپزشکی و علوم پزشکی بیشتر است. نتایج بیانگر این است که دانشجویان دارای نگرش مذهبی، از سلامت روانی بیشتری برخوردارند.

واژه های کلیدی: دین، مذهب، سلامت روان، الگوهای رفتاری، ملاک های سلامت روان.

مقدمه

سلامت روانی به عنوان یکی از دو رکن سلامتی، لازمهٔ یک زندگی مفید، مؤثر و رضایت بخش فردی است. سلامت روان افراد یک جامعه، خصوصاً اقشار مؤثر و سازندهٔ آن، لازمهٔ پویایی، بالندگی و اعتلای آن جامعه است. نقش برجسته و منحصر به فرد دانشجویان به عنوان مدیران و سازندگان آینده هر جامعه، ضرورت تأمین سلامت روانی آنها و نیز شناسایی و حذف عوامل منفی مؤثر بر سلامت روانی آنها را ضروری می نماید. هر ساله هزاران جوان ایرانی وارد دانشگاه ها می شوند و دورهٔ تحصیلات دانشگاهی به واسطه حضور عوامل متعددی از جمله دوری از خانواده، سازگاری با شرایط جدید تحصیل در دانشگاه، سازگاری با محیط های خوابگاهی، ناکامی ها و افت های تحصیلی و... یک دوره فشارزای روانی است. تحقیقات صورت گرفته در خصوص دانشجویان ایران، ضمن ارائه یافته های نه چندان خوشایند و قابل قبول در رابطه با وضعیت سلامت روانی دانشجویان، عموماً عوامل فوق الذکر را به عنوان منابع فشارزا و استرس های دوران دانشجویی ذکر می نمایند. با توجه به این که پژوهش های صورت پذیرفته در کشور در خصوص سلامت روانی دانشجویان، عمدتاً معطوف به توصیف وضعیت روانی دانشجویان یا شناسایی عوامل مرتبط با سلامت روانی دانشجویان بوده است، تاکنون تحقیقات تجربی جامعی در خصوص تأثیر مداخلات دین بر افزایش سلامت روانی دانشجویان صورت نپذیرفته است. به طریق اولی هم تاکنون هیچ تحقیق جامعی نه به صورت توصیف روانی و نه توصیف تجربی بر روی دانشجویان استان ایلام انجام نگرفته است. از این رو به نظر می رسد جای تحقیقاتی که معطوف به تأثیر مداخلات مذهب بر سلامت روانی است در سوابق تحقیقاتی مربوط به سلامت روانی دانشجویان خالی بوده و به شدت این خلاء برای تدوین یک فرایند روانی کارکردی احساس می شود. در این تحقیق سعی گردیده است تا ضمن مقایسه سلامت روانی دانشجویان دانشگاه های استان ایلام به بررسی نقش کارکردی مذهب در یک مطالعه روانی و تجربی با استفاده از فعال سازی ذهنی معنویت و دینداری به عنوان یکی از عوامل احتمالی مؤثر بر سلامت روانی دانشجویان پرداخته شود.

روش

در این پژوهش به بررسی توصیفی رابطه نگرش مذهبی و سلامت روانی پرداخته شده است. ضمن اینکه پژوهش حاضر از لحاظ هدف از نوع کاربردی و از نظر روش از نوع تحقیقات زمینه یابی است.

جامعه آماری ، نمونه و روش نمونه گیری

جامعه آماری پژوهش را کلیه دانشجویان مشغول به تحصیل دانشگاه های استان ایلام شامل: دانشگاه پیام نور، دانشگاه ایلام، دانشگاه علمی کاربردی، دانشگاه باختر، دانشگاه آزاد اسلامی و دانشگاه علوم پزشکی ایلام در سال تحصیلی ۸۹-۱۳۸۸ تشکیل می دهند. به منظور مقایسه سلامت روانی دانشجویان دانشگاه های استان ایلام، یک نمونه ۱۰۰۰ نفری با توجه به نسبت دانشجویان هر دانشگاه به کل دانشجویان دانشگاه های استان ایلام، به صورت طبقه ای نسبی انتخاب گردیدند.

ابزار پژوهش

پرسش نامه های سلامت روانی GHQ28 و نگرش مذهبی براهنی را تکمیل نمودند. برای تجزیه و تحلیل اطلاعات از آزمون t مستقل برای مقایسه تفاوت میان نگرش مذهبی و سلامت روانی و جنسیت و آزمون ضریب همبستگی پیرسون و آلفای کرونباخ برای رابطه سلامت روان و نگرش مذهبی و برای توصیف داده های پیرامون فرضیه ها از رسم جدول و رسم نمودار و محاسبه شاخص های مرکزی و پراکندگی، استفاده شد. ابتدا اطلاعات جمعیت شناختی مورد بررسی قرار گرفته و سپس به تجزیه و تحلیل یافته های مرتبط با فرضیه های پژوهش پرداخته شده است. لازم به ذکر است که تعداد ۱۰۰۰ پرسش نامه بین دانشجویان دانشگاه های استان ایلام توزیع گردید که از این تعداد، ۹۷۸ عدد پرسش نامه جمع آوری شد. از این تعداد نیز ۸۲۹ عدد پرسش نامه سالم مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است. در این پژوهش از پرسش نامه سلامت عمومی گلدبرگ^۱ (GHQ28) شامل ۲۸ گویه در ۴ خرده مقیاس نشانه های جسمانی، اضطراب و بی خوابی، نارسا کنش وری اجتماعی و افسردگی و پرسش نامه نگرش مذهبی براهنی شامل ۲۵ گویه در ابعاد زیر مقیاس دینداری و دین باوری استفاده شده است. برای بررسی رابطه بین مذهب و سلامت روانی دانشجویان همبستگی بین معدل کل آزمودنی ها و نمره سلامت عمومی و نگرش مذهبی آنها با استفاده از ضریب همبستگی پیرسون محاسبه گردید. برای ارزیابی اینکه فعال سازی ذهنی مفهوم

1- Goldberg

معنویت باعث افزایش معنادار سلامت روانی دانشجویان می‌گردد، نمرات سلامت عمومی و نگرش مذهبی دانشجویان با استفاده از آزمون A برای گروه‌های ۶ گانه تحصیلی مقایسه گردید.

یافته‌ها

جدول ۱: نتایج بدست آمده از تحلیل توصیفی داده‌های مربوط به متغیر «سن»

سن	تعداد	بالاترین	پایین‌ترین	میانگین
سن	۸۲۹	۴۰	۱۸	۲۲/۴

در جدول شماره ۱ توزیع جمعیت مورد مطالعه در پژوهش کنونی قابل مشاهده است. طبق این جدول در پژوهش حاضر مسن‌ترین فرد شرکت‌کننده دارای ۴۰ سال و جوان‌ترین شرکت‌کننده ۱۸ سال داشته است. میانگین سن شرکت‌کنندگان در پژوهش ۲۲/۴ سال بوده است.

جدول ۲: نتایج بدست آمده از تحلیل توصیفی داده‌های مربوط به متغیر «جنسیت»

توزیع جنسیت	فراوانی	درصد
مرد	۲۲۶	۲۷/۳
زن	۵۶۴	۶۸/۰
جمع	۷۹۰	۹۵/۳
مفقود	۳۹	۴/۷
جمع کل	۸۲۹	۱۰۰/۰

در جدول ۲ می‌توان مشاهده نمود که از جمعیت نمونه پژوهش حاضر ۲۲۶ نفر دارای جنسیت مرد بوده‌اند که این تعداد ۲۷/۳ درصد از جمعیت نمونه پژوهش را تشکیل داده است و تعداد ۵۶۴ نفر از نمونه مورد مطالعه در پژوهش حاضر دارای جنسیت زن بوده‌اند که این رقم نیز ۶۸/۰ درصد از جمعیت نمونه مورد مطالعه را تشکیل می‌دهند. تعداد ۳۹ نفر نیز با توجه به اینکه به سؤال پرسش‌نامه‌ها در مورد متغیر جنسیت پاسخ نگفته بودند در ردیف مفقود^۱ در پژوهش حاضر قرار گرفته‌اند. لازم به ذکر است که این شیوه انتخاب درصد افراد نمونه پژوهش از نظر جنسیت (زن و مرد) با توجه به جمعیت و روش نمونه‌گیری مورد استفاده در پژوهش، استفاده شده است. البته تعداد زیاد نمونه‌های دانشجوی با جنسیت مؤنث به توزیع و فراوانی زیاد دانشجویان دختر در دانشگاه‌های کشور بر می‌گردد که استان ایلام نیز از این قاعده مستثنی نیست.

جدول ۳: نتایج بدست آمده از تحلیل توصیفی داده های مربوط به متغیر «سکونت در خوابگاه»

توزیع ساکن در خوابگاه	فراوانی	درصد
بله	۱۵۳	۱۸/۵
خیر	۲۶۲	۳۱/۶
جمع	۴۱۵	۵۰/۱
مفقود	۴۱۴	۴۹/۹
جمع کل	۸۲۹	۱۰۰/۰

در جدول ۳ می توان ملاحظه نمود که از نمونه مورد مطالعه تعداد ۱۵۳ نفر از دانشجویان با انتخاب گزینه «بله» ساکن در خوابگاه بوده اند که این تعداد برابر با ۱۸/۵ درصد از جمعیت کل نمونه پژوهش است. تعداد ۲۶۲ نفر از دانشجویان نیز با انتخاب گزینه «خیر» در خوابگاه ساکن نبوده اند که این تعداد ۳۱/۶ درصد از جمعیت نمونه پژوهش را تشکیل می دهند. تعداد ۴۱۴ نفر از افراد نمونه پژوهش نیز به سؤال پرسش نامه در مورد متغیر «سکونت در خوابگاه» پاسخ نداده اند که این افراد را در ردیف مفقودهای پژوهش حاضر آورده ایم.

جدول ۴: نتایج بدست آمده از تحلیل توصیفی داده های مربوط به متغیر «گروه تحصیلی تخصصی»

توزیع دانشگاه	فراوانی	درصد
علوم انسانی	۳۹۰	۴۷/۰
علوم پایه	۵۸	۷/۰
کشاورزی و دامپزشکی	۳۳	۴/۰
فنی و مهندسی	۱۰۰	۱۲/۱
علوم پزشکی	۳۲	۳/۹
هنر	۵	۰/۶
جمع	۶۱۸	۷۴/۵
مفقود	۲۱۱	۲۵/۵
جمع کل	۸۲۹	۱۰۰/۰

در جدول ۴ می توان مشاهده نمود که از جمعیت پژوهش حاضر ۳۹۰ نفر از آنها از در گروه تحصیلی علوم انسانی بوده اند که این تعداد ۴۷/۰ درصد از کل جمعیت نمونه پژوهش حاضر را تشکیل داده بودند. تعداد ۵۸ نفر نیز در گروه تحصیلی علوم پایه مشغول به تحصیل بوده اند که تنها ۷/۰ درصد از کل جمعیت نمونه مورد مطالعه را شامل می شدند. تعداد ۳۳ نفر در گروه

کشاورزی و دامپزشکی با ۴/۰ درصد و تعداد ۱۰۰ نفر در گروه فنی و مهندسی با ۱۲/۱ درصد و ۳۲ نفر نیز در گروه علوم پزشکی با ۳/۹ درصد بوده اند. گروه تحصیلی تخصصی هنر نیز با ۵ نفر ۰/۶ درصد از جمعیت نمونه پژوهش را تشکیل داده است. البته تعداد ۲۱۱ نفر از اعضای نمونه هم به پرسش در مورد گروه تحصیلی پاسخ نداده بودند که این تعداد هم در ردیف مفقودها در این پژوهش قرار گرفتند.

جدول ۵: نتایج بدست آمده از تحلیل توصیفی داده های مربوط به متغیر «نام دانشگاه»

توزیع دانشگاه	فراوانی	درصد
پیام نور	۳۵۲	۴۲/۵
ایلام	۹۸	۱۱/۸
علمی کاربردی	۸۱	۹/۸
باختر	۳۰	۳/۶
آزاد اسلامی	۱۴۹	۱۸/۰
علوم پزشکی ایلام	۲۴	۲/۹
جمع	۷۳۴	۸۸/۵
مفقود	۹۵	۱۱/۵
جمع کل	۸۲۹	۱۰۰/۰

در جدول ۵ می توان ملاحظه نمود که از نمونه مورد مطالعه ۳۵۲ نفر در دانشگاه پیام نور مشغول به تحصیل هستند که این میزان برابر با ۴۲/۵ درصد از جمعیت کل نمونه پژوهش است. تعداد ۹۸ نفر نیز در دانشگاه ایلام تحصیل می کنند که این رقم برابر با ۱۱/۸ درصد از جمعیت نمونه پژوهش را تشکیل می دهند. ۸۱ نفر نیز در دانشگاه علمی کاربردی تحصیل می کنند که این تعداد ۹/۸ درصد از جمعیت نمونه پژوهش را شامل می شوند. تعداد ۳۰ نفر در دانشگاه باختر مشغول به تحصیل هستند که این تعداد ۳/۶ درصد از جمعیت نمونه پژوهش را شامل می شود. ۱۴۹ نفر از دانشجویان گروه نمونه را نیز دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی تشکیل داده اند که برابر ۱۸/۰ درصد از جمعیت کل نمونه آماری هستند. تعداد ۲۴ دانشجو از جمعیت نمونه مورد پژوهش نیز در دانشگاه علوم پزشکی ایلام تحصیل می کنند که این رقم نیز به نوبه خود ۲/۹ درصد از جمعیت نمونه را شامل می شود. همچنین ۹۵ نفر از افراد نمونه پژوهش به سؤال پرسش نامه در مورد متغیر «نام دانشگاه» پاسخ نداده اند که این افراد را در ردیف مفقودهای پژوهش حاضر آورده ایم.

جدول ۶: نتایج به دست آمده از تحلیل توصیفی آمار داده ها در مورد متغیرهای سلامت روانی و نگرش مذهبی دانشجویان دانشگاه های استان ایلام

تعداد	کمترین	بیشترین	میانگین	انحراف استاندارد
سلامت روانی	۱/۰۰	۴/۸۶	۲/۶۰۶۳	۰/۵۱۹۶۶
نگرش مذهبی	۱/۵۲	۵/۰۰	۳/۲۱۲۰	۰/۴۴۸۸۳
جمع				۷۸۲

برای بررسی رابطه بین مذهب و سلامت روانی دانشجویان همبستگی بین معدل کل آزمودنی ها و نمره سلامت عمومی و نگرش مذهبی آنها با استفاده از ضریب همبستگی پیرسون محاسبه گردید. نتایج بیانگر رابطه معنادار بین معدل آزمودنی ها و نمره آنها در پرسش نامه سلامت عمومی و نگرش مذهبی است. از این رو و با توجه به جدول ۶ می توان مشاهده نمود که در جمعیت ۸۲۹ نفری نمونه مورد پژوهش، حداکثر نمره ای که شرکت کنندگان در پژوهش در متغیرهای سلامت روانی که به صورت طیف عددی (۴-۱) سنجیده شده، میانگین عدد ۲/۶۰ است. این نمره با انحراف استاندارد ۰/۵۱۹۶۶ بالاتر از حد متوسط بوده، و می توان اظهار داشت که دانشجویان دانشگاه های استان ایلام سلامت روانی بالاتر از حد متوسط دارند. در مورد نگرش مذهبی نیز میانگین نمره افراد مورد پژوهش عدد ۳/۲۱ است که این میزان نیز از میانگین طیف عددی (۵-۱) بالاتر است. از این رو می توان گفت که نگرش مذهبی دانشجویان دانشگاه های استان ایلام نیز از حد متوسط بالاتر است.

جدول ۷: نتایج بدست آمده از تحلیل توصیفی داده ها در مورد پاسخ های چندگانه پرسشنامه سلامت روانی

گزینه	شمارش	پاسخ	مورد
۱	۳۸۳۳	۱۶/۵	۴۶۲/۴
۲	۷۰۶۸	۳۰/۵	۸۵۲/۶
۳	۷۲۵۹	۳۱/۲	۸۷۵/۶
۴	۵۰۵۱	۲۱/۸	۶۰۹/۳
جمع پاسخ	۲۳۲۱۱	۱۰۰/۰	۲۷۹۹/۹

در جدول ۷ می توان گفت که در توزیع نتایج بدست آمده از تحلیل توصیفی پاسخ های چندگانه در پرسشنامه سلامت روانی گزینه «۱» ۱۶/۵ درصد، گزینه «۲» ۳۰/۵ درصد، گزینه «۳» ۳۱/۲ و گزینه «۴» نیز ۲۱/۸ درصد از پاسخ های داده شده را به خود اختصاص داده اند. در این پرسشنامه تعداد صفر مفقود و ۸۲۹ مورد صحیح ثبت شده است.

جدول ۸: نتایج بدست آمده از تحلیل توصیفی داده‌ها در مورد پاسخ‌های چندگانه پرسش‌نامه

نگرش مذهبی براهنی			
گزینه	شمارش	پاسخ	مورد
۱	۳۶۷۳	۱۷/۷	۴۴۳/۱
۲	۳۶۰۶	۱۷/۴	۴۳۵/۰
۳	۴۲۳۷	۲۰/۴	۵۱۱/۱
۴	۳۴۶۴	۱۶/۷	۴۱۷/۹
۵	۵۷۴۵	۲۷/۷	۶۹۳/۰
جمع پاسخ	۲۰۷۲۵	۱۰۰/۰	۲۵۰۰/۰

در جدول ۸ مشاهده می‌شود که در توزیع نتایج به دست آمده از تحلیل توصیفی پاسخ‌های چندگانه در پرسش‌نامه نگرش مذهبی گزینه «۱» ۱۷/۷ درصد، گزینه «۲» ۱۷/۴ درصد، گزینه «۳» ۲۰/۴، گزینه «۴» ۱۶/۷ درصد و گزینه «۵» نیز ۲۷/۷ درصد از پاسخ‌های داده شده را به خود اختصاص داده‌اند. در این پرسشنامه نیز تعداد صفر مفقود و ۸۲۹ مورد صحیح ثبت شده است.

جدول ۹: نتایج بدست آمده از تحلیل توصیفی آزمودن نمونه‌ها

	t	df	Sig. (2-tailed)	اختلاف میانگین	فاصله اطمینان با اختلاف ۹۵٪	
				پایینی	بالایی	
سلامت روانی	۳۳/۵۹۵	۸۲۸	۰/۰۰۰	۰/۶۰۶۳	۰/۵۷۰۹	۰/۶۴۱۸
نگرش مذهبی	۷۷/۷۴۶	۸۲۸	۰/۰۰۰	۱/۲۱۲۰	۱/۱۸۱۴	۱/۲۴۲۶

جدول ۹ در مورد نتایج به دست آمده از تحلیل توصیفی آزمودن نمونه‌ها مشاهده می‌شود که مقدار t به دست آمده برای متغیر سلامت روانی ۳۳/۵۹۵ و برای نگرش مذهبی ۷۷/۷۴۶ است. همچنین مقدار df به دست آمده برای هر دو متغیر سلامت روانی و نگرش مذهبی عدد ۸۲۸ است.

جدول ۹: نتایج بدست آمده از ضریب همبستگی متغیرهای سلامت روانی و نگرش مذهبی

نگرش مذهبی	سلامت روانی		
۰/۲۸۶**	۱	ضریب همبستگی پیرسون	
۰/۰۰۰	۰	Sig. (2-tailed)	سلامت روانی
۸۲۹	۸۲۹	تعداد	
۱	۰/۲۸۶**	ضریب همبستگی پیرسون	
۰	۰/۰۰۰	Sig. (2-tailed)	نگرش مذهبی
۸۲۹	۸۲۹	تعداد	

در جدول ۱۰ درباره نتایج به دست آمده از ضریب همبستگی متغیرهای سلامت روانی و نگرش مذهبی می توان مشاهده کرد که ضریب همبستگی پیرسون برای سلامت روانی با نگرش مذهبی و نگرش مذهبی با سلامت روانی عدد ۰/۲۸۶ است که این رقم از سطح اطمینان ضریب همبستگی ۰/۰۱ - که به سمت ۲ میل می کند - کمتر بوده و در نتیجه معنادار است.

جدول ۱۱: نتایج به دست آمده از تحلیل خلاصه نمونه متغیر نگرش مذهبی

نمونه	R	R Square	میزان R Square	برآورد خطای استاندارد
۱	۰/۲۸۶a	۰/۰۸۲	۰/۰۸۱	۱۳/۹۴۹۲۳

a پیش بینی ثابت نگرش مذهبی

جدول ۱۱ نشان می دهد که میزان R به دست آمده برای متغیر نگرش مذهبی برابر ۰/۲۸۶ است. میزان مجذور^۱ R برابر ۰/۰۸۲ و برآورد خطای استاندارد نیز عدد ۱۳/۹۴۹۲۳ می باشد.

جدول ۱۲: نتایج به دست آمده از تحلیل خلاصه نمونه آمار تغییرات

نمونه	آمار تغییرات			
	تغییرات R Square	تغییرات F	df1	df2
۱	۰/۰۸۲	۷۳/۹۱۳	۱	۸۲۷
	Sig. F Change			
	۰/۰۰۰			

از جدول ۱۲ و نتایج به دست آمده از تحلیل خلاصه نمونه آمار تغییرات مشاهده می شود که تغییرات R مجذور برابر ۰/۰۸۲ بوده و تغییرات F برابر ۷۳/۹۱۳ است. در حالی که تغییرات df1 و df2 برابر ۱ و ۸۲۷ می باشد. میزان ضریب خطا^۱ F Change نیز برابر ۰/۰۰۰ می باشد.

جدول ۱۳: نتایج به دست آمده از آنالیز واریانس سلامت روانی

روش	جمع مجدورها	df	میانگین مجذور	F	Sig.
۱	۱۴۳۸۲/۱۴۶	۱	۱۴۳۸۲/۱۴۶	۷۳/۹۱۳	۰/۰۰۰a
	۱۶۰۹۱۸/۵۴۷	۸۲۷	۱۹۴/۵۸۱		
جمع	۱۷۵۳۰۰/۶۹۲	۸۲۸			

a پیش بینی ثابت نگرش مذهبی و b متغیر تابع (وابسته): سلامت روانی

در جدول ۱۳ نیز مشاهده می شود که رگرسیون جمع مجدورها برابر با ۱۴۳۸۲/۱۴۶ و df نیز ۱ است. میانگین مجذور برابر با عدد ۱۴۳۸۲/۱۴۶ و F نیز ۱ است. مقدار ضریب خطا نیز ۰/۰۰۰ است که پیش بینی ثابت نگرش مذهبی را می رساند. همچنین در جدول ۱۴ درباره نتایج به دست آمده از عامل مشترک a (متغیر تابع (وابسته): سلامت روانی) ضریب نرخ نمونه براساس استاندارد در دو بخش B و خطای استاندارد و ضریب متعارف بتا به همراه t به دست آمده است.

جدول ۱۴: نتایج به دست آمده از آمار توصیفی برای متغیر «جنسیت»

تعداد	میانگین	انحراف	خطای	فاصله اطمینان با	کمترین	بیشترین
		استاندارد	استاندارد	میانگین ۹۵٪		
				کران	کران	
				پایین	بالا	
سلامت	مرد	۲۲۶	۷۳/۶۹	۱۳/۷۰	۰/۹۱	۷۱/۹۰
روانی	زن	۵۶۴	۷۳/۷۵	۱۴/۸۳	۱۴/۸۳	۷۱/۵۲
جمع		۸۲۹	۷۲/۹۷	۱۴/۵۵	۱۴/۵۵	۷۱/۹۸
نگرش	مرد	۲۲۶	۷۹/۰۱	۱۱/۵۰	۱۱/۵۰	۷۷/۵۰
مذهبی	زن	۵۶۴	۸۰/۷۹	۱۱/۰۱	۱۱/۰۱	۷۹/۸۸
جمع		۸۲۹	۸۰/۲۹	۱۱/۲۲	۱۱/۲۲	۷۹/۵۳

نتایج به دست آمده از جدول ۱۴ درباره آمار توصیفی متغیر «جنسیت» نشان می دهد که میانگین سلامت روانی دانشجویان دختر ۷۳/۷۵ است در حالی که این عدد برای دانشجویان پسر عدد ۷۲/۶۹ است. انحراف استاندارد برای متغیر وابسته سلامت روانی در بین دانشجویان پسر ۱۳/۷۰ و برای دانشجویان دختر ۱۴/۸۳ است. خطای استاندارد نیز به ترتیب برای پسران و دختران

۰/۹۱ و ۱۴/۸۳ است. فاصله اطمینان با میانگین ۰/۹۵ نیز در دو کران پایین و بالا به ترتیب برای پسران و دختران ۷۱/۹۰ و ۷۵/۴۹ و ۷۱/۵۲ و ۷۳/۹۸ است. کمترین نمره برای سلامت روانی پسران دانشجو ۲۸/۰۰ و بیشترین ۱۰۴/۰۰ است. کمترین نمره برای سلامت روانی دختران دانشجو نیز ۲۸/۰۰ و بیشترین نمره ۱۳۶/۰۰ است. در مورد نگرش مذهبی نیز میانگین این متغیر برای پسران ۷۹/۰۱ و برای دختران ۸۰/۷۹ است. انحراف استاندارد دختران و پسران نیز ۱۱/۵۰ و ۱۱/۰۱ است. همچنین خطای استاندارد نگرش مذهبی برای پسران و دختران همان اعداد انحراف استاندارد است. فاصله اطمینان با میانگین ۰/۹۵ برای پسران دانشجو در کران پایین ۷۷/۵۰ و در کران بالا ۸۰/۵۲ است. این رقم برای دختران دانشجو در کران پایین ۷۹/۸۸ و کران بالا ۸۱/۷۰ است. کمترین نمره نگرش مذهبی در متغیر جنسیت برای پسران ۳۸/۰۰ و بیشترین آن ۱۰۵/۰۰ است. همچنین کمترین نمره نگرش مذهبی برای دختران ۴۰/۰۰ و بیشترین ۱۱۹/۰۰ است.

جدول ۱۵: نتایج به دست آمده از آمار توصیفی برای متغیر «ساکن خوابگاه»

متغیر	ساکن خوابگاه	تعداد میانگین	انحراف خطای استاندارد		فاصله اطمینان برای میانگین ۰/۹۵		کمترین	بیشترین	
			استاندارد	استاندارد	کران بالا	کران پایین			
سلامت	آری	۱۵۳	۶۹/۱۷	۱۱/۲۲	۰/۹۰	۶۷/۳۷	۷۰/۹۶	۴۳/۰۰	۱۰۴/۰۰
روانی	خیر	۲۶۲	۷۳/۸۳	۱۵/۰۵	۰/۵۷	۷۲/۷۰	۷۴/۹۷	۲۸/۰۰	۱۳۶/۰۰
	جمع	۴۱۵	۷۲/۹۷	۱۴/۵۵	۰/۵۰	۷۱/۹۸	۷۳/۹۶	۲۸/۰۰	۱۳۶/۰۰
نگرش	آری	۱۵۳	۸۰/۴۹	۱۱/۴۷	۰/۹۲	۷۸/۶۶	۸۲/۳۲	۳۸/۰۰	۱۱۳/۰۰
مذهبی	خیر	۲۶۲	۸۲/۲۵	۱۱/۱۷	۰/۴۲	۷۹/۴۱	۸۴/۰۹	۵۴/۰۰	۱۲۵/۰۰
	جمع	۴۱۵	۸۰/۲۹	۱۱/۲۲	۰/۳۸	۷۹/۵۳	۸۱/۰۶	۳۸/۰۰	۱۲۵/۰۰

با توجه به جدول ۱۵ می توان نتایج به دست آمده از آمار توصیفی برای متغیر «ساکن خوابگاه» را مشاهده کرد. متغیر وابسته سلامت روانی برای دانشجویانی که با گزینه «آری» سکونت در خوابگاه را تأیید کرده اند، دارای میانگین ۶۹/۱۷ و برای دانشجویانی که با انتخاب گزینه «خیر» عدم ساکن بودن در خوابگاه را انتخاب کرده اند، دارای میانگین ۷۳/۸۳ است. انحراف استاندارد و خطای استاندارد متغیر سلامت روانی برای دانشجویان ساکن در خوابگاه به ترتیب ۱۱/۲۲ و ۰/۹۰ است، اما این مقادیر به ترتیب برای دانشجویان غیر خوابگاهی ۱۵/۰۵ و ۰/۵۷ است. فاصله اطمینان

برای میانگین ۰/۹۵ در کران پایین برای همین متغیر وابسته در دانشجویان خوابگاهی ۶۷/۳۷ و در کران بالا ۷۰/۹۶ است. این فاصله اطمینان برای دانشجویان غیرخوابگاهی با همین متغیر در کران پایین ۷۲/۷۰ و در کران بالا ۷۴/۹۷ است. همچنین کمترین نمره دانشجویان ساکن در خوابگاه برای متغیر وابسته سلامت روانی ۴۳/۰۰ و بیشترین نمره نیز ۱۰۴/۰۰ است در حالی که برای دانشجویان غیرساکن در خوابگاه کمترین نمره ۲۸/۰۰ و بیشترین نمره ۱۳۶/۰۰ است. از سوی دیگر برای متغیر وابسته نگرش مذهبی برای دانشجویانی که با گزینه «آری» سکونت در خوابگاه را تأیید کرده اند، دارای میانگین ۸۰/۴۹ و برای دانشجویانی که با انتخاب گزینه «خیر» عدم ساکن بودن در خوابگاه را انتخاب کرده اند، دارای میانگین ۸۲/۲۵ است. انحراف استاندارد و خطای استاندارد متغیر نگرش مذهبی برای دانشجویان ساکن در خوابگاه به ترتیب ۱۱/۴۷ و ۰/۹۲ است، اما این مقادیر به ترتیب برای دانشجویان غیرخوابگاهی ۱۱/۱۷ و ۰/۴۲ است. فاصله اطمینان برای میانگین ۰/۹۵ در کران پایین برای همین متغیر وابسته در دانشجویان خوابگاهی ۷۸/۶۶ و در کران بالا ۸۲/۳۲ است. این فاصله اطمینان برای دانشجویان غیرخوابگاهی با همین متغیر در کران پایین ۷۹/۴۱ و در کران بالا ۸۴/۰۹ است. همچنین کمترین نمره دانشجویان ساکن در خوابگاه برای متغیر وابسته نگرش مذهبی ۳۸/۰۰ و بیشترین نمره نیز ۱۱۳/۰۰ است در حالی که برای دانشجویان غیرساکن در خوابگاه کمترین نمره ۵۴/۰۰ و بیشترین نمره ۱۲۵/۰۰ است.

جدول ۱۶: نتایج به دست آمده از آمار توصیفی برای متغیر «نوع دانشگاه»

نوع دانشگاه	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	خطای استاندارد	فاصله اطمینان		کمترین	بیشترین
					کران بالا	کران پایین		
پیام نور	۳۵۲	۷۴/۹۹	۱۵/۰۸	۰/۸۰	۷۳/۳۷	۷۹/۵۳	۲۸/۰۰	۱۳۶/۰۰
ایلام	۹۸	۶۸/۹۱	۱۳/۱۶	۰/۹۴	۶۷/۰۴	۷۰/۷۸	۳۵/۰۰	۱۱۲/۰۰
علمی کاربردی	۸۱	۷۴/۸۴	۱۴/۱۵	۱/۵۷	۷۲/۷۱	۷۸/۹۷	۴۹/۰۰	۱۰۳/۰۰
سلامت باختر	۳۰	۶۵/۹۹	۹/۴۵	۱/۷۲	۶۲/۴۶	۶۹/۵۲	۴۸/۰۰	۸۷/۰۰
روانی آزاد اسلامی	۱۴۹	۷۴/۹۵	۱۴/۲۲	۱/۱۶	۷۲/۶۹	۷۷/۲۹	۳۳/۰۰	۱۰۵/۰۰
علوم	۲۴	۶۳/۱۲	۱۲/۹۹	۲/۶۵	۵۷/۶۳	۶۸/۶۱	۲۸/۰۰	۷۹/۰۰

پزشکی								
۱۳۶/۰۰	۲۸/۰۰	۷۳/۹۶	۷۱/۹۸	۰/۵۰	۱۴/۵۵	۷۲/۹۷	۸۲۹	جمع
۱۰۸/۰۰	۴۰/۰۰	۸۲/۳۸	۸۰/۳۴	۰/۵۴	۱۰/۲۰	۸۳/۳۱	۳۵۲	پیام نور
۱۲۵/۰۰	۵۴/۰۰	۸۰/۶۷	۷۷/۱۳	۰/۸۹	۱۲/۴۵	۷۸/۹۰	۹۸	ایلام
۱۰۰/۵۶	۳۸/۰۰	۸۱/۷۸	۸۰/۲۵	۱/۳۶	۱۰/۰۹	۸۳/۰۶	۸۱	علمی
کاربردی								
۹۰/۵۸	۵۴/۰۰	۷۶/۷۰	۷۰/۱۴	۱/۶۰	۸/۷۸	۷۳/۴۲	۳۰	نگرش باختر
۱۱۳/۰۰	۴۷/۴۲	۸۲/۲۹	۷۸/۷۰	۰/۹۰	۱۱/۰۸	۸۰/۵۰	۱۴۹	مذهبی آزاد
اسلامی								
۱۰۰/۰۴	۵۶/۶۸	۷۸/۳۵	۷۰/۷۹	۱/۸۲	۸/۹۴	۷۴/۵۷	۲۴	علوم
پزشکی								
۱۲۵/۰۰	۳۸/۰۰	۸۱/۰۶	۷۹/۵۳	۰/۳۸	۱۱/۲۲	۸۰/۲۹	۸۲۹	جمع

با توجه به جدول ۱۶ می توان نتایج به دست آمده از آمار توصیفی برای متغیر «نوع دانشگاه» را مشاهده کرد. در این جدول برای متغیر وابسته سلامت روانی دانشگاه پیام نور دارای میانگین ۷۴/۹۹، انحراف استاندارد ۱۵/۰۸، خطای استاندارد ۰/۸۰، کران پایین در فاصله اطمینان برای میانگین ۰/۹۵ برابر با ۷۳/۳۷ و در کران بالا ۷۹/۵۳ است. همچنین کمترین نمره دانشجویان این دانشگاه ۲۸/۰۰ و بیشترین نیز عدد ۱۳۶/۰۰ است. برای متغیر وابسته سلامت روانی دانشگاه ایلام نیز دارای میانگین ۶۸/۹۱، انحراف استاندارد ۱۳/۱۶، خطای استاندارد ۰/۹۴، کران پایین در فاصله اطمینان برای میانگین ۰/۹۵ برابر با ۶۷/۰۴ و در کران بالا ۷۰/۷۸ است. همچنین کمترین نمره دانشجویان این دانشگاه ۳۵/۰۰ و بیشترین نیز عدد ۱۱۲/۰۰ است. همچنین برای متغیر وابسته سلامت روانی دانشگاه علمی کاربردی دارای میانگین ۷۴/۸۴، انحراف استاندارد ۱۴/۱۵، خطای استاندارد ۱/۵۷، کران پایین در فاصله اطمینان برای میانگین ۰/۹۵ برابر با ۷۲/۷۱ و در کران بالا ۷۸/۹۷ است. همچنین کمترین نمره دانشجویان این دانشگاه ۴۹/۰۰ و بیشترین نیز عدد ۱۰۳/۰۰ است. همچنین برای متغیر وابسته سلامت روانی دانشگاه باختر دارای میانگین ۶۵/۹۹، انحراف استاندارد ۹/۴۵، خطای استاندارد ۱/۷۲، کران پایین در فاصله اطمینان برای میانگین ۰/۹۵ برابر با ۶۲/۴۶ و در کران بالا ۶۹/۵۲ است. همچنین کمترین نمره دانشجویان این دانشگاه ۴۸/۰۰ و بیشترین نیز عدد ۸۷/۰۰ است. متغیر وابسته سلامت روانی برای دانشگاه آزاد اسلامی نیز دارای میانگین ۷۴/۹۵، انحراف استاندارد ۱۴/۲۲، خطای استاندارد ۱/۱۶، کران پایین در فاصله اطمینان برای میانگین ۰/۹۵ برابر با ۷۲/۶۹ و در کران بالا ۷۷/۲۹ است. همچنین کمترین نمره دانشجویان

این دانشگاه ۳۳/۰۰ و بیشترین نیز عدد ۱۰۵/۰۰ است. برای متغیر وابسته سلامت روانی دانشگاه علوم پزشکی ایلام دارای میانگین ۶۳/۱۲، انحراف استاندارد ۱۲/۹۹، خطای استاندارد ۲/۶۵، کران پایین در فاصله اطمینان برای میانگین ۰/۹۵ برابر با ۵۷/۶۳ و در کران بالا ۶۸/۶۱ است. همچنین کمترین نمره دانشجویان این دانشگاه ۲۸/۰۰ و بیشترین نیز عدد ۷۹/۰۰ است. برای متغیر وابسته نگرش مذهبی دانشگاه پیام نور نیز دارای میانگین ۸۳/۳۱، انحراف استاندارد ۱۰/۲۰، خطای استاندارد ۰/۵۴، کران پایین در فاصله اطمینان برای میانگین ۰/۹۵ برابر با ۸۰/۳۴ و در کران بالا ۸۲/۳۸ است. همچنین کمترین نمره دانشجویان این دانشگاه ۴۰/۰۰ و بیشترین نیز عدد ۱۰۸/۰۰ است. برای متغیر وابسته نگرش مذهبی دانشگاه ایلام نیز دارای میانگین ۷۸/۹۰، انحراف استاندارد ۱۲/۴۵، خطای استاندارد ۰/۸۹، کران پایین در فاصله اطمینان برای میانگین ۰/۹۵ برابر با ۷۷/۱۳ و در کران بالا ۸۰/۶۷ است. همچنین کمترین نمره دانشجویان این دانشگاه ۵۴/۰۰ و بیشترین نیز عدد ۱۲۵/۰۰ است. برای متغیر وابسته نگرش مذهبی دانشگاه علمی کاربردی دارای میانگین ۸۳/۰۶، انحراف استاندارد ۱۰/۰۹، خطای استاندارد ۱/۳۶، کران پایین در فاصله اطمینان برای میانگین ۰/۹۵ برابر با ۸۰/۲۵ و در کران بالا ۸۱/۷۸ است. همچنین کمترین نمره دانشجویان این دانشگاه ۳۸/۰۰ و بیشترین نیز عدد ۱۰۰/۰۰ است. برای متغیر وابسته نگرش مذهبی دانشگاه باختر دارای میانگین ۷۳/۴۲، انحراف استاندارد ۸/۷۸، خطای استاندارد ۱/۶۰، کران پایین در فاصله اطمینان برای میانگین ۰/۹۵ برابر با ۷۰/۱۴ و در کران بالا ۷۶/۷۰ است. کمترین نمره دانشجویان این دانشگاه ۵۴/۰۰ و بیشترین نیز عدد ۹۰/۵۸ است. متغیر وابسته نگرش مذهبی برای دانشگاه آزاد اسلامی نیز دارای میانگین ۸۰/۵۰، انحراف استاندارد ۱۱/۰۸، خطای استاندارد ۰/۹۰، کران پایین در فاصله اطمینان برای میانگین ۰/۹۵ برابر با ۷۸/۷۰ و در کران بالا ۸۲/۲۹ است. همچنین کمترین نمره دانشجویان این دانشگاه ۴۷/۴۲ و بیشترین نیز عدد ۱۱۳/۰۰ است. برای متغیر وابسته نگرش مذهبی دانشگاه علوم پزشکی ایلام دارای میانگین ۷۴/۵۷، انحراف استاندارد ۸/۹۴، خطای استاندارد ۱/۸۲، کران پایین در فاصله اطمینان برای میانگین ۰/۹۵ برابر با ۷۰/۷۹ و در کران بالا ۷۸/۳۵ است. همچنین کمترین نمره دانشجویان این دانشگاه ۳۸/۰۰ و بیشترین نیز عدد ۱۲۵/۰۰ است.

جدول ۱۷: نتایج بدست آمده از آمار توصیفی برای متغیر «گروه تحصیلی»

گروه تحصیلی	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	خطای استاندارد	فاصله اطمینان برای		کمترین	بیشترین
					کران بالا	کران پایین		
علوم انسانی	۶۰۱	۷۲/۹۸	۱۵/۱۷	۰/۶۱	۷۱/۷۷	۷۴/۲۰	۲۸/۰۰	۱۳۶/۰۰
علوم پایه	۵۸	۷۷/۲۴	۱۱/۴۲	۱/۵۰	۷۴/۲۴	۸۰/۲۵	۴۹/۰۰	۱۰۰/۰۰
کشاورزی و دامپزشکی	۳۳	۶۷/۹۴	۹/۴۵	۱/۶۴	۶۴/۵۹	۷۱/۲۹	۵۱/۰۰	۸۸/۴۲
سلامت روانی	۱۰۰	۷۴/۲۰	۱۳/۸۸	۱/۳۸	۷۱/۴۴	۷۶/۹۶	۳۹/۰۰	۱۰۴/۰۰
علوم پزشکی	۳۲	۶۵/۲۸	۱۰/۵۸	۱/۸۹	۶۱/۴۷	۶۹/۱۰	۴۵/۰۰	۸۳/۱۰
هنر	۵	۸۰/۰۰	۵/۰۰	۲/۲۳	۷۳/۷۹	۸۶/۲۰	۷۵/۰۰	۸۵/۰۰
جمع	۸۲۹	۷۲/۹۷	۱۴/۵۵	۰/۵۰	۷۱/۹۸	۷۳/۹۶	۲۸/۰۰	۱۳۶/۰۰
علوم انسانی	۶۰۱	۸۰/۲۸	۱۱/۳۴	۰/۴۶	۷۹/۳۷	۸۱/۱۹	۳۸/۰۰	۱۲۵/۰۰
علوم پایه	۵۸	۸۲/۸۲	۸/۴۸	۱/۱۱	۸۰/۵۹	۸۵/۰۵	۶۰/۰۰	۹۸/۰۰
کشاورزی و دامپزشکی	۳۳	۷۸/۳۸	۱۲/۳۹	۲/۱۵	۷۳/۹۹	۸۲/۷۸	۵۵/۸۶	۱۰۰/۰۰
نگرش مذهبی	۱۰۰	۸۰/۵۴	۱۱/۳۶	۱/۱۳	۷۸/۲۸	۸۲/۸۰	۴۲/۶۸	۱۱۹/۰۰
علوم پزشکی	۳۲	۷۵/۲۲	۹/۶۵	۱/۷۰	۷۱/۷۴	۷۸/۷۱	۵۶/۶۸	۱۰۰/۰۴
هنر	۵	۹۳/۰۰	۷/۳۸	۳/۳۰	۸۳/۸۳	۱۰۲/۱۶	۸۱/۰۰	۱۰۱/۰۰
جمع	۸۲۹	۸۰/۲۹	۱۱/۲۲	۰/۳۸	۷۹/۵۳	۸۱/۰۶	۳۸/۰۰	۱۲۵/۰۰

با توجه به جدول شماره ۱۷ می توان نتایج به دست آمده از آمار توصیفی برای متغیر «گروه تحصیلی» را مشاهده کرد. در این جدول برای متغیر وابسته سلامت روانی گروه تحصیلی تخصصی علوم انسانی دارای میانگین ۷۲/۹۸، انحراف استاندارد ۱۵/۱۷، خطای استاندارد ۰/۶۱، کران پایین در فاصله اطمینان برای میانگین ۰/۹۵ برابر با ۷۱/۷۷ و در کران بالا ۷۴/۲۰ است. کمترین نمره دانشجویان این گروه تحصیلی ۲۸/۰۰ و بیشترین نیز عدد ۱۳۶/۰۰ است. برای متغیر وابسته سلامت روانی گروه تحصیلی تخصصی علوم پایه دارای میانگین ۷۷/۲۴، انحراف استاندارد ۱۱/۴۲، خطای استاندارد ۱/۵۰، کران پایین در فاصله اطمینان برای میانگین ۰/۹۵ برابر با ۷۴/۲۴ و در کران بالا ۸۰/۲۵ است. کمترین نمره دانشجویان این گروه تحصیلی ۴۹/۰۰ و بیشترین نیز عدد ۱۰۰/۰۰ است. برای متغیر وابسته سلامت روانی گروه تحصیلی تخصصی کشاورزی و دامپزشکی میانگین ۶۷/۹۴،

انحراف استاندارد ۹/۴۵، خطای استاندارد ۱/۶۴، کران پایین در فاصله اطمینان برای میانگین ۰/۹۵ برابر با ۶۴/۵۹ و در کران بالا ۷۱/۲۹ است. کمترین نمره دانشجویان این گروه تحصیلی ۵۱/۰۰ و بیشترین نیز عدد ۸۸/۴۲ است. برای متغیر وابسته سلامت روانی گروه تحصیلی تخصصی فنی و مهندسی میانگین ۷۴/۲۰، انحراف استاندارد ۱۳/۸۸، خطای استاندارد ۱/۳۸، کران پایین در فاصله اطمینان برای میانگین ۰/۹۵ برابر با ۷۱/۴۴ و در کران بالا ۷۶/۹۶ است. کمترین نمره دانشجویان این گروه تحصیلی ۳۹/۰۰ و بیشترین نیز عدد ۱۰۴/۰۰ است. برای متغیر وابسته سلامت روانی گروه تحصیلی تخصصی علوم پزشکی میانگین ۶۵/۲۸، انحراف استاندارد ۱۰/۵۸، خطای استاندارد ۱/۸۹، کران پایین در فاصله اطمینان برای میانگین ۰/۹۵ برابر با ۶۱/۴۷ و در کران بالا ۶۹/۱۰ است. کمترین نمره دانشجویان این گروه تحصیلی ۴۵/۰۰ و بیشترین نیز عدد ۸۳/۱۰ است. برای متغیر وابسته سلامت روانی گروه تحصیلی تخصصی هنر میانگین ۸۰/۰۰، انحراف استاندارد ۵/۰۰، خطای استاندارد ۲/۲۳، کران پایین در فاصله اطمینان برای میانگین ۰/۹۵ برابر با ۷۳/۷۹ و در کران بالا ۸۶/۲۰ است. کمترین نمره دانشجویان این گروه تحصیلی ۷۵/۰۰ و بیشترین نیز عدد ۸۵/۰۰ است. در این جدول همچنین برای متغیر وابسته نگرش مذهبی گروه تحصیلی تخصصی علوم انسانی دارای میانگین ۸۰/۲۸، انحراف استاندارد ۱۱/۳۴، خطای استاندارد ۰/۴۶، کران پایین در فاصله اطمینان برای میانگین ۰/۹۵ برابر با ۷۹/۳۷ و در کران بالا ۸۱/۱۹ است. کمترین نمره دانشجویان این گروه تحصیلی ۳۸/۰۰ و بیشترین نیز عدد ۱۲۵/۰۰ است. برای متغیر وابسته نگرش مذهبی گروه تحصیلی تخصصی علوم پایه دارای میانگین ۸۲/۸۲، انحراف استاندارد ۸/۴۸، خطای استاندارد ۱/۱۱، کران پایین در فاصله اطمینان برای میانگین ۰/۹۵ برابر با ۸۰/۵۹ و در کران بالا ۸۵/۰۵ است. کمترین نمره دانشجویان این گروه تحصیلی ۶۰/۰۰ و بیشترین نیز عدد ۹۸/۰۰ است. برای متغیر وابسته نگرش مذهبی گروه تحصیلی تخصصی کشاورزی و دامپزشکی میانگین ۷۸/۳۸، انحراف استاندارد ۱۲/۳۹، خطای استاندارد ۲/۱۵، کران پایین در فاصله اطمینان برای میانگین ۰/۹۵ برابر با ۷۳/۹۹ و در کران بالا ۸۲/۷۸ است. کمترین نمره دانشجویان این گروه تحصیلی ۵۵/۸۶ و بیشترین نیز عدد ۱۰۰/۰۰ است. برای متغیر وابسته نگرش مذهبی گروه تحصیلی تخصصی فنی و مهندسی میانگین ۸۰/۵۴، انحراف استاندارد ۱۱/۳۶، خطای استاندارد ۱/۱۳، کران پایین در فاصله اطمینان برای میانگین ۰/۹۵ برابر با ۷۸/۲۸ و در کران بالا ۸۲/۸۰ است. کمترین نمره دانشجویان این گروه تحصیلی ۴۲/۶۸ و بیشترین نیز عدد ۱۱۹/۰۰ است. برای متغیر وابسته نگرش مذهبی گروه تحصیلی تخصصی علوم پزشکی میانگین ۷۵/۲۲، انحراف استاندارد ۹/۶۵، خطای استاندارد ۱/۷۰، کران

پایین در فاصله اطمینان برای میانگین $0/95$ برابر با $71/74$ و در کران بالا $78/71$ است. کمترین نمره دانشجویان این گروه تحصیلی $56/68$ و بیشترین نیز عدد $100/04$ است. برای متغیر وابسته نگرش مذهبی گروه تحصیلی تخصصی هنر میانگین $93/00$ ، انحراف استاندارد $7/38$ ، خطای استاندارد $3/30$ ، کران پایین در فاصله اطمینان برای میانگین $0/95$ برابر با $83/83$ و در کران بالا $102/16$ است. کمترین نمره دانشجویان این گروه تحصیلی $38/00$ و بیشترین نیز عدد $125/00$ است.

بحث و نتیجه گیری

اصلی ترین هدف این تحقیق بررسی نقش مذهب بر سلامت روانی دانشجویان دانشگاه های استان ایلام بود. یافته های پژوهش همسو با یافته های بسیاری از تحقیقات صورت پذیرفته در خصوص همبستگی بین دین و معنویت و سلامت روان می باشد. به عنوان مثال، براساس مدل شناختی مذهب باورها و نگرش های مذهبی و معنوی بر مولفه های شناختی افراد از جمله تفسیر وقایع، خوش بینی یا بدبینی، و نوع تفکرات آنها تأثیر گذاشته و این مؤلفه ها نیز از طریق سیستم ایمنی عصبی و روانی بر سلامت و بهداشت جسم و روان انسان ها تأثیر می گذارند. توضیح دیگری که در توجیه یافته های این تحقیق می توان ارائه داد بر اساس رابطه بین معنابوی و هدفمندی زندگی، به عنوان زیربنا و رکن اصلی معنویت، با سلامت روانی می باشد. به عبارت دیگر، محور اصلی معنویت احساس هدفمند بودن و معنادار بودن زندگی است و با توجه به این که تحقیقات زیادی بیانگر رابطه مثبت بین هدفمند بودن و معنادار بودن زندگی و سلامت روانی است می توان این طور نتیجه گیری کرد که فعال شدن مفاهیم معناداری و هدفمندی در زندگی می تواند پیامدهای معنادار و هدفمندی را که همان بهبود سلامت روانی است، به دنبال داشته باشد. یافته ها همسو با یافته های ابوالقاسمی و حجاران (۱۳۷۵) نشان می دهد که ایمان مبتنی بر فهم مسائل مذهبی و علاقه قلبی به این مسائل (ایمان باطنی) باعث کاهش ناراحتی های روانی می شود، نه تبعیت ناآگاهانه از دستورات دینی.

همچنان که قبلاً ذکر آن رفت، معنویت را می توان به عنوان مذهب درونی شده یا باطنی یا به عبارت بهتر به عنوان نتیجه مذهب درونی شده در نظر گرفت و وجه تمایز آن با مذهب ظاهری نیز، آگاهانه تر بودن معنویت و تأثیرگذاری عمیقتر آن در زندگی می باشد. بنابراین، اگر آن چنان که یافته های لطیفیان و بشاش (۱۳۸۴) نشان می دهد، نگرش مذهبی مبتنی بر فهم مسائل مذهبی و علاقه قلبی به این مسائل (ایمان باطنی) باعث کاهش ناراحتی های روانی می شود،

فعال سازی مفهوم نگرش مذهبی نیز می تواند باعث بهبود سلامت روانی دانشجویان گردد. نتایج پژوهش بیانگر رابطه منفی معنادار بین معدل آزمودنی ها و نمره آنها در پرسشنامه سلامت عمومی و نگرش مذهبی برهنی است. از جمله یافته های دیگر این تحقیق تفاوت بین سلامت روانی دانشجویان دانشگاه های مختلف استان ایلام باشد. به این ترتیب دانشجویان دختر نسبت به دانشجویان پسر از سلامت روانی و نگرش مذهبی بیشتر برخوردارند. این یافته با نتیجه پژوهش گلزاری (۱۳۷۹) همخوانی دارد که در آن مشخص شده بود که دانشجویان دختر نسبت به دانشجویان پسر از سلامت روانی بیشتری برخوردارند. ضمن آنکه دانشجویانی که در خوابگاه ساکن نیستند نیز نسبت به دانشجویانی که در خوابگاه ساکن هستند سلامت روانی و نگرش مذهبی بیشتری دارند. همچنین به ترتیب دانشجویان دانشگاه پیام نور، آزاد اسلامی، علمی کاربردی، ایلام، باختر و علوم پزشکی ایلام سلامت روانی بیشتری دارند. در حالی که به ترتیب نگرش مذهبی دانشجویان دانشگاه پیام نور، علمی و کاربردی، آزاد اسلامی، ایلام، علوم پزشکی ایلام و باختر بیشتر است. این یافته ها نیز همسو با نتایج تحقیق ابراهیمیان و کیقبادی (۱۳۸۴) و اشکانی (۱۳۸۴) می باشد که تفاوت معناداری را در میزان افسردگی دانشجویان دانشگاه های آزاد اسلامی و علوم پزشکی سمنان گزارش نمودند. تفاوت در میزان سلامت روانی دانشجویان دانشگاه های مختلف نیز بر اساس تفاوت محسوس دانشگاهها در زمینه عوامل مرتبط با سلامت روانی دانشجویان قابل توضیح می باشد. عواملی مثل شرایط خوابگاهی و امکانات رفاهی، نوع دانشگاه محل تحصیل، مشکلات مربوط به پرداخت شهریه، اعتبار علمی و کیفیت تدریس اساتید و نوع گروه تحصیلی تخصصی را می توان از جمله عوامل توضیح دهنده این تفاوت ذکر کرد. به ترتیب نیز سلامت روانی دانشجویان گروه تحصیلی هنر، علوم پایه، فنی و مهندسی، علوم انسانی، کشاورزی و دامپزشکی و علوم پزشکی بیشتر است. در حالی که به ترتیب نگرش مذهبی دانشجویان گروه تحصیلی هنر، علوم پایه، فنی و مهندسی، علوم انسانی، کشاورزی و دامپزشکی و علوم پزشکی بیشتر است. نتایج بدست آمده از آمار توصیفی برای متغیر گروه تحصیلی نشان می دهد که به ترتیب سلامت روانی گروه هنر، علوم پایه، فنی و مهندسی، علوم انسانی، کشاورزی و دامپزشکی و علوم پزشکی و به ترتیب نگرش مذهبی گروه هنر، فنی و مهندسی، علوم پایه، علوم انسانی، کشاورزی و دامپزشکی و علوم پزشکی بیشتر است. این یافته نیز همسو با نتایج تحقیق کهرزائی و همکاران (۱۳۸۶) است که نشان دادند دانشجویان دختر نسبت به دانشجویان پسر از سلامت روانی بیشتری برخوردارند. توجه این مسئله نیز باورمندی بیشتر مذهبی و تقیدات بیشتری نگرش های

مذهبی در دختران است. یافته های این تحقیق همچنین همسو با یافته های تحقیق مهری نژاد (۱۳۸۳) است که نشان داد دانشجویان خوابگاهی بواسطه حضور فرهنگ ها و فکرهای مختلف و عدم نظارت بیشتر خانواده و به همان نسبت تأثیرگذاری بیشتر جامعه همسالان از سلامت روانی کمتری برخوردارند. ضمن اینکه در سه شاخص افسردگی، اضطراب و شکایات جسمانی به طور معناداری مشکلات بیشتری دارند.

منابع فارسی

- ابراهیمیان، ع. و کیقبادی، س. ال. (۱۳۸۴). افسردگی و عوامل مرتبط با آن در دانشجویان پرستاری دانشگاه علوم پزشکی سمنان با دانشجویان پرستاری دانشگاه آزاد اسلامی سمنان. مقاله ارائه شده به دومین سمینار سراسری بهداشت روانی دانشجویان دانشگاه تربیت مدرس، ۵۸-۶۹.
- ابوالقاسمی، ع. و حجاران، م. (۱۳۷۵). بررسی نگرش سالمندان به پدیده مرگ و راهبردهای مقابله با استرس در آنان. ساری: سمینار سراسری روان پزشکی سالمندان، ۵۴-۶۸.
- اشکانی، ح. (۱۳۸۴). بررسی مشکلات بهداشت روانی دانشجویان دانشگاه های شیراز. طب و تزکیه، شماره ۱۷، ۴۵-۵۰.
- آکوچکیان، ش. (۱۳۸۵). مسئولیت دینی و بحران هویت نوجوان. چاپ دوم. قم: پژوهشگاه حوزه و دانشگاه، ۱۰۴-۱۱۳.
- پالمیر، م. (۱۳۸۸). فریود، یونگ و دین. مترجمان: محمد دهگانپور، دکتر غلامرضا محمودی. تهران: نشر رشد، ۱۰۹-۱۲۳.
- روزتھان، د. و سلیگمن، م. (۱۳۸۵). آسیب شناسی روانی. جلد ۱ و ۲. ترجمه سیدمحمد محمدی. تهران: نشر نی، ۱۲۵-۱۲۹.
- فقیهی، ع. ن. (۱۳۸۶). جوانان و آرامش روان، مشکلات مشاوره و درمان نگرش با نگرش اسلامی. تهران: پژوهشگاه حوزه و دانشگاه، ۱۴۳-۱۵۷.
- کهرزائی، ا. و همکاران. (۱۳۷۶). نقش دین در بهداشت روانی: مراسم دینی عبادات و مکان های دینی در بهداشت روانی. ارائه شده در اولین همایش بین المللی نقش دین در بهداشت روانی. تهران: دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی ایران، ۴۳-۵۱.
- گلزاری، م. (۱۳۷۹). ساخت مقیاس سنجش ویژگی های افراد مذهبی و رابطه این خصوصیات با بهداشت روان. پایان نامه دکتری. دانشگاه علامه طباطبائی، ۸۷-۹۵.

لطیفیان، ز. و بشاش، م. (۱۳۸۴). بررسی رابطه پابندی دعا با میزان اضطراب دانشجویان دانشگاه تبریز. ارائه شده به دومین سمینار سراسری بهداشت روانی دانشجویان. تهران: دانشگاه تربیت مدرس، ۶۵-۹۶.

مهری نژاد، م. (۱۳۸۳). بررسی میزان سلامت روانی و انگیزه پیشرفت و عملکرد تحصیلی در دانشجویان شبانه و روزانه. مقاله ارائه شده به دومین سمینار سراسری بهداشت روانی دانشجویان. تهران: دانشگاه تربیت مدرس، ۶۰-۷۴.

منابع انگلیسی

- Alport, G. W. (1966). Religious context of prejudice. *Journal for the Scientific Study of Religion*, 26, 447-457.
- Ellison, C. G. (1993). Religious involvement and self-perception among black Americans. *Social Forces*, 71, 1027-1055.